

LAKIALOITE 75/1999 vp

Laki rikosrekisterilain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Lakialoitteessa ehdotetaan rikosrekisterilain muuttamista, jotta rikosrekisteritietojen luovuttaminen tulisi mahdolliseksi lapsiin kohdistuneista rikoksista langetettujen tuomioiden osalta. Tämä edistäisi niiden henkilöiden luotetta-

vuuden selvittämistä, jotka hakevat lasten kanssa työskentelyä sisältäviin tehtäviin. Lainmuutoksen tarkoituksena olisi tehostaa lastensuojelua etenkin suojaamalla lapsia seksuaaliselta hyväksikäytöltä.

PERUSTELUT

Lasten hyväksikäyttö on tällä vuosikymmenellä noussut vakavasti otettavaksi yhteiskunnalliseksi kysymykseksi. Lastensuojelun keskusliiton tekemän tutkimuksen mukaan noin seitsemän prosenttia alle murrosikäisistä tytöistä kokee joutuneensa seksuaalisen ahdistelun kohteeksi. Poikien kohdalla vastaava luku on noin kolme prosenttia. Poliisin tiedossa on viimeisten kymmenen vuoden ajalta yhteensä noin 500 lapsiin kohdistunutta siveellisyyserikosta, mukaan lukien laajamittaisia hyväksikäyttötapauksia ja murhiin päättyneitä seksuaalirikoksia. Kyseessä on rikosryhmä, jonka seuraukset ovat erittäin vakavia ja jota pidetään yleisesti erittäin tuomittavana.

Lasten suojelemisen osalta Suomen lainsäädäntö on edelleen seksuaalirikosten suhteen puutteellinen. Tuomio lapseen kohdistuneesta seksuaalirikoksesta ei esimerkiksi estä saamasta työpaikkaa alalta, jolla työskennellään lasten kanssa. Julkisudessa on käsitelty tapauksia, joissa hyväksikäytöstä tuomittu lasten kanssa työs-

kennellyt on onnistunut saamaan uudelleen saman alan työpaikan, minkä seurauksena on ollut uusien lasten hyväksikäyttö.

Työnantajalla ei ole nykyisellään edes mahdollisuutta selvittää lapsityöhön hakeutuvien taustoja. Rikosrekisteriotteen voi vaatia arvioitaessa henkilön soveltuvuutta puolustusvoimien, poliisin tai vaikkapa Suomen Pankin palvelukseen, mutta ei lasten kanssa työskentelyyn hakeutuvilta.

Lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten uusi-
misriski on muuta rikollisuutta selvästi suurempi. Pedofilia on sitkeä ja vaikeasti hoidettavissa oleva taipumus. Valtaosa pedofiilirikoksista tuomituista syyllistyy vapauduttuaan uudestaan lasten hyväksikäyttöön. Tämän vuoksi rikostaustojen tarkistamisen mahdollisuus olisi kouluissa ja päiväkodeissa vieläkin tärkeämpää kuin vaikkapa omaisuusrikosten kohdalla. Kuitenkin voimassa oleva rikosrekisterilaki suojaa paremmin Suomen Pankin setelit omaisuusrikoksilta kuin lapset seksuaalirikoksilta.

Ratkaisuna tähän ongelmaan tulisi säätää työnantajalle mahdollisuus saada tietoja lasten kanssa työskentelyä sisältäviin työtehtäviin hakevien taustojen selvittämisestä sekä mahdollisista lapsiin kohdistuneista rikoksista langetetuista tuomioista.

Rikosrekisterilain ja -asetusten perusteella voidaan painavista syistä sallia tietojen luovutus henkilön sopivuuden selvittämiseksi muihinkin kuin vain luettelossa erikseen merkittyihin työtehtäviin. Tätä mahdollisuutta ei kuitenkaan tiettävästi ole lasten kanssa työskentelevien osalta viime vuosina käytetty.

Asetuksen 14 §:n mahdollistama menettely on luonteeltaan muutenkin niin poikkeuksellinen, ettei voida olettaa taustaselvityksiä voitavan tehdä sen perusteella. Tämän ja asian yleisen tärkeyden vuoksi tietojen saamisen mahdollisuudesta nyt käsiteltävien kaltaisissa tapauksissa tulee säätää yksilöidysti ja lain tasolla.

Vastaavanlaisia taustaselvityksiä tehdään ruutiiniluonteisesti lukuisilla muilla aloilla. Mikäli esimerkiksi ylinopeussakot voivat eräillä aloilla toimia esteenä koulutuksen ja työn saannille, lapsen kohdistuneiden rikosten selvittäminen ei lie ne kohtuuton edellytys työskentelylle lasten kanssa.

Muun muassa Norjassa ja Yhdysvalloissa on voimassa tämänsisältöiset säädökset. Kansainvälisistä velvoitteistamme YK:n lapsen oikeuksien julistuksen koulutusta ja hyväksikäyttöä koskevat 29 ja 34 § velvoittavat valvomaan lapsen turvallisuutta käsillä olevan ongelman suhteen. Samoin vasta hyväksytyissä uusissa koulu- laeissa taataan lapselle oikeus turvalliseen oppimisympäristöön, mihin luonnollisesti sisältyy oikeus välttää seksuaaliselta ahdistelulta. Koulutuksen järjestäjällä ei ole edellytyksiä taata lapsille oikeutta turvallisuuteen, jos heillä ei ole mahdollisuutta edes tarkistaa niiden henkilöiden taustoja, joiden vastuulle oppilaat jäävät.

Lainmuutoksen yhteydessä tule asetuksella säätää kysymykseen tulevasta ammattiryhmistä ja säädöksen muusta tarkemmasta soveltamisesta. Rikosrekisteriasetusta tulee 2 §:n osalta muuttaa, jotta esimerkiksi lapsiin kohdistuneet väkivaltarikokset pystytään erittelemään.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

rikosrekisterilain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään rikosrekisterilain 4 §:ään uusi 5 momentti seuraavasti:

4 §

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta

Työnantajalle voidaan luovuttaa tiedot lapsiin kohdistuneista rikoksista langetetuista tuomioista lasten kanssa työskentelyä sisältäviin työtehtäviin hakevan luotettavuuden arvioimista varten.

Helsingissä 4 päivänä kesäkuuta 1999

Päivi Räsänen /skl
 Jouko Jääskeläinen /skl
 Sakari Smeds /skl
 Ismo Seivästö /skl
 Marja-Leena Kempainen /skl
 Marjukka Karttunen-Raiskio /kok
 Seppo Kanerva /kok
 Juha Rehula /kesk
 Eero Akaan-Penttilä /kok
 Petri Salo /kok
 Tanja Karpela /kesk
 Marja-Liisa Tykkyläinen /sd
 Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk
 Risto Kuisma /rem
 Tuija Nurmi /kok
 Juha Karpio /kok
 Timo Seppälä /kok
 Hannu Aho /kesk
 Rauha-Maria Mertjärvi /vihr
 Paula Lehtomäki /kesk
 Seppo Lahtela /kesk
 Raimo Vistbacka /ps
 Kari Kärkkäinen /skl
 Aulis Ranta-Muotio /kesk
 Johannes Leppänen /kesk
 Pauli Saapunki /kesk
 Saara Karhu /sd
 Marja Tiura /kok
 Hannu Takkula /kesk
 Jaana Ylä-Mononen /kesk
 Petri Neittaanmäki /kesk
 Ossi Korteniemi /kesk
 Antti Rantakangas /kesk
 Pirkko Peltomo /sd
 Pentti Tiusanen /vas
 Pirjo-Riitta Antvuori /kok
 Raimo Mähönen /sd
 Harry Wallin /sd
 Ola Rosendahl /r
 Jyrki Katainen /kok
 Pertti Turtiainen /vas
 Unto Valpas /vas
 Mari Kiviniemi /kesk
 Pekka Vilku /kesk
 Olavi Ala-Nissilä /kesk
 Tapio Karjalainen /sd

Bjarne Kallis /skl
 Toimi Kankaanniemi /skl
 Leea Hiltunen /skl
 Leena Rauhala /skl
 Raija Vahasalo /kok
 Pertti Hemmilä /kok
 Anu Vehviläinen /kesk
 Sari Sarkomaa /kok
 Eero Lämsä /kesk
 Pekka Nousiainen /kesk
 Susanna Rahkonen /sd
 Leena-Kaisa Harkimo /kok
 Jouni Lehtimäki /kok
 Esko Kurvinen /kok
 Paula Kokkonen /kok
 Irja Tulonen /kok
 Mauri Salo /kesk
 Inkeri Kerola /kesk
 Sulo Aittoniemi /alk
 Jari Leppä /kesk
 Katri Komi /kesk
 Markku Rossi /kesk
 Hannes Manninen /kesk
 Liisa Hyssälä /kesk
 Matti Väistö /kesk
 Niilo Keränen /kesk
 Riitta Korhonen /kok
 Heli Paasio /sd
 Lauri Oinonen /kesk
 Mika Lintilä /kesk
 Kyösti Karjula /kesk
 Tero Mölsä /kesk
 Osmo Puhakka /kesk
 Kalevi Olin /sd
 Annika Lapintie /vas
 Erkki Kanerva /sd
 Esa Lahtela /sd
 Tero Rönni /sd
 Nils-Anders Granvik /r
 Katja Syvärinen /vas
 Anne Huotari /vas
 Matti Huutola /vas
 Kari Myllyniemi /kesk
 Maria Kaisa Aula /kesk
 Seppo Kääriäinen /kesk
 Markku Markkula /kok

Hanna Markkula-Kivisilta /kok
Juha Korkeaaja /kesk
Veijo Puhjo /vas
Lauri Kähkönen /skl
Matti Saarinen /sd
Tuija Brax /vihr
Olli Nepponen /kok
Marjatta Vehkaoja /sd

Sirkka-Liisa Anttila /kesk
Timo Kalli /kesk
Mikko Immonen /vas
Erkki Pulliainen /vihr
Merikukka Forsius /vihr
Janina Andersson /vihr
Matti Vanhanen /kesk
Pekka Kuosmanen /kok